

Quina incidència té la formació en els centres?

Un procés d'acompanyament en l'aplicació

El treball que s'ofereix a continuació és fruit de la col·laboració entre dues institucions implicades en la formació: el Centre de Recursos Pedagògics (CRP) del Vallès Occidental VI (Montcada i Reixac, Ripollet i Santa Perpètua) i l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'anàlisi de la incidència de la formació que es realitza als centres educatius és un tema poc explorat, malgrat les expectatives de canvi que generen els plans de formació. Sembla evident que la transferència de la formació a la pràctica educativa continua sent escassa, malgrat els programes i els esforços destinats a impulsar-la.

Són diversos els factors que poden explicar aquesta circumstància. D'una banda, esdevé parcial i insuficient la tendència a avaluar els processos formatius en funció del grau de satisfacció assolit pel professorat que hi assisteix. D'altra banda, s'observa una dificultat als centres de crear una cultura estratègica que permeti dissenyar les activitats de formació, d'acord amb les necessitats detectades dintre d'una planificació global que inclogui la definició clara d'objectius i la revisió sistemàtica d'aquests.

En el Pla de Formació de Zona de Montcada va sorgir la necessitat de plantejar-se l'impacte que havia tingut la formació realitzada any rere any als centres d'aquesta zona

Amb la finalitat de començar a aprofundir en el tema, en el Pla de Formació de Zona de Montcada, la missió del qual és articular i donar coherència a les demandes formatives del territori, va sorgir la necessitat de plantejar-se l'impacte que havia tingut la formació realitzada any rere any als centres

d'aquesta zona. Aquest plantejament va conduir a constituir una comissió integrada per la persona que dirigeix el Centre de Recursos Pedagògics i dos membres de la Unitat de Formació del Professorat de l'ICE de la UAB, que, al mes d'octubre de 2005, va començar a treballar.

Primer dilema: atendre el procés o els resultats?

Hi va haver un dubte que va marcar els primers passos d'aquesta comissió: ¿havia de centrar la seva feina a posar de relleu l'impacte que havia tingut en els centres la formació realitzada, cercant indicadors que possessin de manifest fins a quin punt aquella havia tingut incidència, tant en els aspectes organitzatius, com en els processos d'ensenyament i d'aprenentatge de l'alumnat, o, per contra, es tractava de realitzar una tasca menys fiscalitzadora i més centrada a donar suport als centres perquè poguessin realitzar el seu propi procés reflexiu i integrar la formació com un element més del seu propi projecte? L'opció per la segona possibilitat, després de realitzar diverses consultes a persones expertes, va determinar el tipus de treball realitzat per la comissió.

Era ben clar que no corresponia a aquesta comissió impulsar un procés d'avaluació externa, centrat en els resultats. Això no obstant, semblava adient concedir tot el protagonisme als centres i ajudar-los a donar la importància que requereixen els processos formatius, amb la mirada posada més en el futur que no pas en el passat.

Un pla d'acció centrat en el suport i l'acompanyament als centres

Obtenir informació de primera mà

Abans de pensar en un pla d'acció, es va veure la necessitat de visitar diferents escoles de la zona, a fi de conèixer directament quina havia estat la trajectòria de formació que havien seguit i posar de relleu els problemes que hi detectaven.

On hi havia les dificultats principals per aplicar a les aules allò que havia estat objecte de formació? Una observació comuna era evidenciar el trencament entre el temps destinat al procés formatiu (normalment durant un trimestre) i l'absència d'acompanyament posterior. Un

Calia acompanyar els centres en el seu procés formatiu i donar-los suport en el moment d'implantar-lo i de valorar-ne la incidència

cop finalitzat el temps destinat a la formació, alguns centres haurien necessitat la presència puntual de la formadora o del formador. Una altra valoració recurrent era la d'adjudicar a l'activitat de formació unes expectatives desmesurades, poc realistes, respecte a objectius més concrets i realitzables. I, per acabar, es posava de manifest la manca de mesures organitzatives que articuessin i que facilitessin la posada en pràctica dels temes tractats en la formació.

D'aquests contactes previs, en va sortir reforçada una idea: calia acompanyar els centres en el seu procés formatiu i donar-los suport en el moment d'implantar-lo i de valorar-ne la incidència.

Triar centres i formadors

Per posar en marxa el pla de treball establert, es va cercar la implicació de quatre centres de primària i un de secundària que havien realitzat peticions de formació durant el curs 2005-2006. Se'ls va visitar i se'ls van explicar els objectius del projecte, amb la finalitat d'aconseguir-ne la implicació i l'assumpció. A partir d'aquest moment, també va quedar implicat en el procés el personal formador que va acceptar assumir que la seva tasca formativa fos objecte d'observació i d'estudi per part de la comissió.

Elaborar un pla d'actuació

Es va dissenyar un pla d'acció que establia quatre fases del procés de manera clarament diferenciada: inicial, intermèdia, final i a llarg termini.

Les intervencions que va realitzar la comissió en els diversos centres van ser diferents, d'acord amb la idiosincràsia de cadascun i amb els distints graus d'assumpció del propi procés

- *Fase inicial.* En aquesta fase, es van propiciar diverses trobades amb les persones formadores, com també entre elles i el professorat que havia de rebre la formació. L'objectiu d'aquesta fase era facilitar l'assumpció col·lectiva dels objectius de la formació i l'ajustament a les necessitats del centre, procurant que, en cadascun, es definissin finalitats clarament comprovables i avaluables.
- *Fase intermèdia.* Durant el procés, la comissió va facilitar espais de reflexió entre la persona encarregada de dur a terme la formació i el col·lectiu docent, amb la finalitat de comprovar si la formació s'adequava a les demandes i a les expectatives establertes i per facilitar-hi els ajustaments corresponents.
- *Fase final i fase a llarg termini.* En aquestes fases, es va intentar planificar i organitzar-ne l'aplicació. Aquesta va ser, segons el nostre parer, la novetat principal del procés i el que va comportar més feina als centres, atès que es tractava de planificar adequadament la integració de la formació realitzada en el funcionament intern del propi centre.

S'intenta que la formació tingui repercussió en el centre

Com es pot consolidar la formació? Quines mesures caldria prendre per garantir que el professorat s'impliqués a aplicar-la i per assegurar que les persones que s'incorporessin al centre més endavant també ho fessin?

Les intervencions que va realitzar la comissió en els diversos centres van ser diferents, d'acord amb la idiosincràsia de cadascun i amb els distints graus d'assumpció del propi procés. En funció d'aquesta variable, es van delimitar dos nivells diferents d'intervenció:

- *Acompanyament de tot el procés.* Aquesta modalitat d'intervenció va comportar, per part de la comissió, impulsar accions als centres d'acord amb cadascuna de les fases descrites, especialment al final del procés formatiu, per garantir-ne l'assumpció i, sobretot, l'aplicació.
- *Intervencions puntuals.* Aquesta modalitat d'intervenció va representar, per part de la comissió, solament la realització d'accions de caràcter puntual. Es van determinar dos tipus d'actuacions:
 - *Intervencions per reconduir el procés.* En un cas concret, en què la valoració que en va fer el centre en acabar l'activitat formativa no va ser satisfactòria, la intervenció de la comissió va ajudar l'equip docent a prendre iniciatives per impulsar-ne la implantació. Transcorreguts uns quants mesos, el mateix equip va valorar molt positivament les accions empreses.
 - *Intervencions per ressaltar la importància i la transcendència d'actuacions realitzades pel propi centre.* En un altre cas, la intervenció de la comissió es va limitar a seguir el procés dissenyat pel propi centre, en el qual es va posar en relleu l'interès de les accions realitzades per aquest i es va procurar que prenguéssin consciència de la transcendència del seu procediment d'actuació.

MONOGRÀFIC

Quina incidència té la formació en els centres?

FORMACIÓ CONTÍNUA DEL PROFESSORAT-FORMACIÓ PERMANENT / GENERAL

En gairebé tots els centres, la comissió va facilitar trobades entre la persona formadora i l'equip docent, la majoria de les quals van tenir lloc al llarg del curs següent a la realització de la formació. En aquestes sessions, el professorat va aprofitar per plantejar els dubtes i els problemes sorgits durant el procés d'aplicació.

En aquest llarg procés d'acompanyament, la fase menys consolidada va ser la que es refereix a l'avaluació de l'impacte a llarg termini produït per la formació, probablement a causa de l'escàs temps transcorregut i perquè els centres han consumit les seves energies a garantir-ne l'aplicació.

En els articles següents, s'hi exposen diferents experiències que expliquen com cada centre ha viscut el procés descrit i fins a quin punt l'ha metabolitzat. Donar la paraula als centres constitueix la millor manera d'atorgar-los el protagonisme que han tingut en aquest procés.

HEM PARLAT DE:

- Formació contínua i formació permanent del professorat.
- Desenvolupament professional.

Carmina Bosch, Maria Masip

ICE. Universitat Autònoma de Barcelona

Maria Vide

CRP del Vallès Occidental VI

cbosch1@xtec.cat

maria.masip@uab.cat

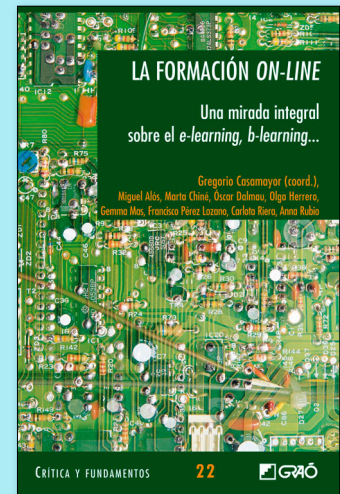
mvida@xtec.cat

LA FORMACIÓN ON-LINE

Una mirada integral
sobre el e-learning, b-learning...

GREGORIO CASAMAYOR (COORD.), MIGUEL ALÓS, MARTA CHINÉ, ÓSCAR DALMAU, OLGA HERRERO, GEMMA MAS, FRANCISCO PÉREZ LOZANO, CARLOTA RIERA, ANNA RUBIO

Organizar una oferta formativa *on-line*, por un lado abierta al público y por otro diseñada a medida de las organizaciones, supone la toma de decisiones sobre multitud de aspectos vinculados a la impartición, implica la creación y la coordinación de equipos multiprofesionales, y la generación de procesos y circuitos internos. Con una gran experiencia en el desarrollo de proyectos de formación *on-line*, los autores de este libro nos ofrecen el instrumento ideal para los profesionales y las organizaciones que quieran analizar y profundizar en la formación *on-line*.

LLIBRE EN CASTELLÀ

238 pàgs. 16,50 €

C/ Hurtado, 29
08022 Barcelona

Fax: 933 524 337 Tel.: 934 080 464
www.grao.com graoeditorial@grao.com

Al CEIP El Viver hem aconseguit que la formació formi part de la vida del centre

Aquest article és el resum del que hem fet per millorar les competències matemàtiques del nostre alumnat a partir d'un procés de formació. Hem constatat, per tant, la importància i la necessitat de formar-nos. Continuar aprenent ens fa estar actius, ens fa adonar de tendències noves i ens ajuda a descobrir que mai no ho acabem de saber tot. En les línies que segueixen, expliquem de quina manera la formació que hem rebut ha revertit a les aules i com s'ha aconseguit que acabi formant part de la vida del centre.

Context de l'experiència

El centre

La nostra escola, El Viver, és un centre de doble línia ubicat a Montcada i Reixac, en una zona de nivell social i econòmic baix. És l'única escola del barri i molts dels nostres alumnes tenen necessitats educatives especials derivades de situacions socials i culturals desfavorides. Per aquest motiu, el nostre centre rep la consideració de CAEP (Centre d'Atenció Educativa Preferent). Un percentatge considerable de l'alumnat és nouvingut i també hi ha un bon nombre de nois i noies d'ètnia gitana. L'equip docent és ampli i, malgrat les dificultats, té il·lusió per treballar i millorar dia rere dia.

Precedents de la formació

A finals del curs 2002-2003, a l'escola estàvem en un procés de formació en l'àrea de llengua amb un model poc habitual per a tots

nosaltres. La formadora passava un matí setmanal al centre i ens ajudava a redefinir el treball de la lectura i l'escriptura fixant objectius, unificant criteris, consolidant estratègies, etc. El nou model de formació ens va donar seguretat, ella ens acompanyava i ens guiava d'una manera confiada i, a la vegada, sistemàtica. Va ser una experiència enriquidora que va revolucionar, en el sentit més positiu de la paraula, el que nosaltres, com a claustre, enteníem per formació: la reflexió de la nostra pròpia pràctica docent a través de la mirada i la supervisió d'una especialista que ajudava a consolidar les bones pràctiques i que ens proposava enfocaments pedagògics nous. Aquesta modalitat ens va servir per determinar el tipus de formació que volíem i ens va fer decidir a iniciar un nou procés formatiu.

Procés de la formació

Detecció de necessitats i formulació de la demanda

En acabar la formació de llengua, l'equip docent vàrem posar la mirada en l'àrea de matemàtiques. Vam reflexionar sobre com les fèiem i quins eren els objectius mínims que havia d'assolir el nostre alumnat. Aquests primers interrogants ens van fer adonar que havíem de posar fil a l'agulla per iniciar un procés de millora i de coordinació general de la manera de treballar la matemàtica des de P3 fins a sisè.

Com a claustre, enteníem per formació: la reflexió de la nostra pròpia pràctica docent a través de la mirada i la supervisió d'una especialista que ajudava a consolidar les bones pràctiques i que ens proposava enfocaments pedagògics nous

Els cicles van fer una anàlisi exhaustiva dels resultats de les competències bàsiques. Aquesta anàlisi es va posar en comú al claustre i es va concloure que calia potenciar el treball de càlcul mental i d'estimació en detriment dels aspectes més mecànics de la matemàtica

mental i d'estimació en detriment dels aspectes més mecànics de la matemàtica. Calia que els nostres nois i noies no aboquessin tots els seus esforços a calcular mecànicament; ha-

Els resultats tan baixos que obtenien els nostres alumnes en les proves de competències bàsiques van ser determinants per prendre aquesta decisió. Els cicles van fer una anàlisi exhaustiva dels resultats de les competències bàsiques. Aquesta anàlisi es va posar en comú al claustre i es va concloure que calia potenciar el treball de càlcul

viem d'aconseguir que fossin matemàticament bons lectors, que raonessin, que organitzessin processos i que apliquessin la resolució adient per a cada cas. No era una feina fàcil, però, per aquesta mateixa raó, constituïa un gran repte que mereixia tota la nostra dedicació, amb la qual cosa, cadascun dels mestres, guiats per l'equip directiu, esdevenia impulsor d'aquest canvi.

Gestió del procés de formació

Durant el tercer trimestre del curs 2003-2004, vàrem aconseguir el primer assessorament amb el formador Lluís Segarra, que va consistir en tres sessions de formació a nivell de claustre que ens van perfilar l'evolució de la didàctica de les matemàtiques de manera planera, senzilla i tan engrescadora que van deixar petjada en tots nosaltres. Durant les sessions, l'assessor ens va parlar de la funcionalitat de les matemàtiques, del que els nenes i les nenes realment necessitarien saber per viure i per conèixer en el món del segle XXI. Realment, ens va engrescar, ja que, al curs següent, dins del Pla de Formació de Zona, vàrem iniciar un assessorament de continuació amb el mateix formador, amb la voluntat de treballar una matemàtica cada vegada més funcional, basada en l'estimació de quantitats, el càlcul mental i la resolució de problemes. En resum, necessitàvem canviar les estratègies metodològiques sobre el treball del càlcul per resoldre problemes de la vida quotidiana.

Durant aquell curs, tot l'engranatge de la formació va començar a funcionar: les indicacions del formador, els nous

CEIP EL VIVER

Durant aquell curs, tot l'engranatge de la formació va començar a funcionar: les indicacions del formador, els nous materials que ell ens aportava i que, un cop provats, els mestres li retornaven en forma de dubtes, èxits o qüestions sorgides

materials que ell ens aportava i que, un cop provats, els mestres li retornaven en forma de dubtes, èxits o qüestions sorgides. El treball sistemàtic d'unificar criteris d'aplicació i la recollida de resultats van representar una primera revolució, una motivació per continuar, sempre comptant amb la implicació del claustre i, per descomptat, amb el compromís de la cap d'estudis, que, des de direcció, va ser la capdavantera i el motor de tot aquest engranatge.

Aquesta va ser la nostra estratègia d'aprenentatge, una retroacció constant amb el formador: sessions a nivell de claustre per emmarcar la línia de treball, sessions per a cadascun dels quatre cicles (educació infantil, cicle inicial, cicle mitjà i cicle superior), en les quals es presentava el material específic i els aspectes metodològics i es planificava la feina que calia desenvolupar i retornar en la propera sessió de treball, i, finalment, unes altres sessions amb tot el claustre per arrodonir la feina.

A final de curs, el balanç va ser molt positiu: havíem conegut un nou enfocament de treball i havíem après a experimentar-lo amb el nostre alumnat. En el futur, calia consolidar aquest aprenentatge i aconseguir que el càlcul global formés part de les programacions de tots els nivells educatius del centre.

La incidència de la formació en el centre

Durant el curs 2005-2006, l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona i el Centre de Recursos Pedagògics de Montcada, per encàrrec del Pla de Formació de Zona, ens van proposar participar en el procés d'avaluació de la formació, en el sentit de valorar la seva repercussió en el centre i determinar els instruments que es podien utilitzar per evidenciar i mostrar els canvis produïts en relació amb la formació rebuda.

Ens impliquem en el projecte proposat en el PFZ

Com podíem aconseguir que el que havíem après s'apliqués a l'aula? Coordinat per la cap d'estudis i supervisat pel

El resultat d'aquesta interacció entre el formador i el claustre dóna lloc a una primera proposta que tothom es compromet a aplicar i que es tornarà a revisar a final de curs

formador, vàrem sistematitzar tot el treball relatiu a l'aplicació del càlcul global. El primer que es va fer va ser concretar els tipus d'activitats que es treballarien a cada cicle, la seqüenciació segons el grau de dificultat, l'elaboració dels materials complementaris, la temporització, els protocols d'aplicació i els criteris unificats de recollida de resultats dels alumnes.

En fem possible l'aplicació a les aules

Com podem garantir que tot el que vam acordar s'apliqui de forma continuada? Per fer-ne el seguiment, s'ha organitzat de la manera següent: tot el professorat recull els resultats de l'aplicació de les activitats mitjançant la graella que es mostra al quadre 1, on es recull el grau d'aplicació de les activitats programades, la regularitat amb què s'han fet i l'evolució que s'ha observat en l'alumnat.

El dispositiu dissenyat és el següent: al mes de novembre, es facilita una graella de seguiment del treball de càlcul global a tot el professorat. Un cop validada per tots els components del claustre, els resultats es fan arribar al formador, que els valora i hi fa les aportacions i les propostes que considera adients. El resultat d'aquesta interacció entre el formador i el claustre dóna lloc a una primera proposta que tothom es compromet a aplicar i que es tornarà a revisar a final de curs.

La clau ha estat no deixar morir la il·lusió pel nou treball, alimentar l'autoestima dels docents i facilitar al màxim

que es pugui disposar de materials. En una paraula, no deixar del parlar-ne i reconèixer els progressos que havíem assolit fins aleshores.

Què i com avaluem?

Al curs següent, bàsicament a causa del concurs de trasllats, el centre renova prop del 50% de la plantilla. S'obre un nou repte, tant per a l'equip directiu, com per als mestres antics de l'escola, de saber transmetre tot allò que hem après. Des de la direcció del centre, hem de garantir que els acords del claustre segueixin vigents i definir objectius que s'han d'a-

CEIP EL VIVER

Quadre 1

VALORACIÓ DEL TREBALL DE CÀLCUL GLOBAL SUPERVISAT PER LLUÍS SEGARRA I REALITZAT DURANT EL SEGON SEMESTRE DEL CURS 2005-2006				
JUNY DE 2006			NIVELL:	
Nom de l'activitat	Cicle	Descripció de l'activitat	Valoració de l'activitat Heu fet l'activitat amb regularitat? Amb quina regularitat? N'heu recollit els resultats a la graella? Quina evolució observeu en l'alumnat?	Altres observacions
Làmines d'estimació amb imatges	EI CI	<i>Làmines d'imatges</i> : treball amb les làmines tipus bits (tenim les làmines de les carpetes de l'editorial Teide i les làmines elaborades per les mestres).		
Làmines d'estimació amb fitxes	CI	<i>Làmines de fitxes vermelles</i> : treball amb les làmines tipus bip's (tenim les làmines de les carpetes de l'editorial Teide). <ul style="list-style-type: none"> • Quantes n'hi ha? (una targeta). • Quantes n'hi ha? (dues targetes). 		
Làmines d'estimació amb fitxes	CI	<i>Làmines de fitxes vermelles i verdes</i> : treball amb les làmines tipus bits (tenim les làmines de les carpetes de l'editorial Teide).		
Làmines d'estimació amb fitxes	CM	<i>Làmines de fitxes vermelles i verdes</i> : treball amb les làmines tipus bits (tenim les làmines de les carpetes de l'editorial Teide). <ul style="list-style-type: none"> • Quantes n'hi ha de vermelles? • Quantes n'hi ha de verdes? • Quantes n'hi ha en total? • N'hi ha més de vermelles o de verdes? Quantes més?		

Problemes de càlcul mental: «El Quinzet»	CI CM CS	Una sessió setmanal d'«El Quinzet» de deu problemes. Atenció a les instruccions «tancades». Necessitat de seguir el protocol.		
Rapidesa de càlcul: · Fitxes d'operacions · Càlcul amb targetes	CM CS	Una sessió setmanal de rapidesa de càlcul. S'intercalaran sessions amb les fitxes del material de Lluís Segarra amb sessions utilitzant les operacions plastificades per ajudar a memoritzar amb un altre suport. <i>Fitxes d'operacions:</i> full amb seixanta operacions que l'alumne resol en dos minuts. <i>Càlcul amb targetes:</i> la mestra passa una sèrie de vint targetes (com els bits) i l'alumne anota el resultat en una graella.		
Càlcul analític	CM CS	Una sessió setmanal de càlcul analític seguint les sessions i les sèries graduades que ens ha ofert Lluís Segarra. Treballem amb targetes de números del 0 al 99. Les sèries d'exercicis estan fetes i seqüenciades per Lluís Segarra. <ul style="list-style-type: none"> · Dir l'anterior o el posterior. · Sumar-hi 1 o 2... · Restar-ne 1 o 2... · Fer la meitat. · Fer el doble. · Aproximació a la desena. · Comparar dues targetes: quin és més gran, quin és més petit... 		

Al curs següent, bàsicament a causa del concurs de trasllats, el centre renova prop del 50% de la plantilla. S'obre un nou repte, tant per a l'equip directiu, com per als mestres antics de l'escola, de saber transmetre tot allò que hem après

nar avaluant periòdicament. Cal tenir uns canals de comunicació clars, ràpids i operatius perquè aquests acords siguin coneguts i seguits pels mestres nous.

Com a escola, és un neguit i una preocupació ser capaços de transmetre als mestres nous el que ha suposat per a tots nosaltres aquesta formació, que ja esdevé un tret característic de la nostra línia metodològica. Cal garantir que totes les programacions d'aula dels diferents nivells educatius es despleguin des d'una visió del càlcul global i es programin les sessions setmanals de treball per desenvolupar tots els aspectes del càlcul (estimació, càlcul analític).

La nostra preocupació és saber si aquests mecanismes s'estan aplicant correctament. Pensem que, per garantir l'estabilitat del camí iniciat, caldria propiciar:

- Que els mestres nous siguin coneixedors del marc teòric.
- Que els mestres nous tinguin al seu abast tot el material elaborat i s'hi familiaritzin.
- Que, en les planificacions setmanals de tot el professorat, estiguin reflectides les sessions de càlcul global.
- Que, en l'ordre del dia de les reunions de cicles, s'hi planifiqui un temps per comentar com van les activitats, els neguits que plantegen, les valoracions que en fan el mestres nous, etc.
- Que es mantingui la dinàmica establerta d'anàlisi, valoració i reflexió del procés.

I un cop acabada la formació, què?

Hem arribat a la conclusió que el treball endegat és veritablement funcional, ja que el nostre alumnat ha millorat el seu rendiment en les competències bàsiques i és mentalment més àgil. La valoració de tots els mestres de l'escola és molt positiva.

L'impacte de la formació en el professorat no s'ha avaluat d'una manera formal, però l'entusiasme, la predisposició pel treball i la interiorització dels canvis ens permet pensar que el procés ha estat consolidat i que s'ha integrat com a línia pedagògica.

A tall de conclusió, diríem que l'èxit d'aquesta experiència rau en les repercussions que ha tingut pel centre el model de formació endegat, ja que ha contribuït a generar un clima molt positiu on es potencia la participació, la implicació i el consens. Com a resultat, hem arribat a estar més cohesionats, a tenir objectius més compartits i a anar tots a l'una, sense que cap ensenyant quedi exclòs del procés. En resum, com dèiem al començament, hem aconseguit que la formació formi part de la vida de l'escola.

HEM PARLAT DE:

- Formació contínua del professorat-formació permanent.
 - Planificació estratègica i operativa.
 - Treball en equip del professorat.
 - Didàctica de les matemàtiques.
-

Alicia Cuello, Conxita Roca

CEIP El Viver. Montcada i Reixac (Barcelona)

mroca226@xtec.cat

acuello3@xtec.cat

Una formació generada a partir de l'avaluació interna del CEIP Mitja Costa

En aquest article, s'hi explica una experiència de gestió de la formació que va néixer d'un procés d'avaluació interna del centre. La reflexió duta a terme amb la participació de tot el professorat ha permès fer un pas qualitatiu en la consolidació d'una línia de centre més coherent i compartida.

El CEIP Mitja Costa és un centre públic d'una línia d'educació infantil i primària situat al municipi de Montcada i Reixac. L'escola disposa d'una plantilla de setze docents, i l'alumnat que hi assisteix és d'extracció social mitjana baixa, amb una incorporació progressiva d'alumnes procedents del Magrib, com també de l'Amèrica Central i del Sud.

Motius que van portar a formular la demanda de formació

En el procés ordinari d'avaluació interna del centre, duta a terme durant el curs 2003-2004, es va detectar que era necessari revisar diferents aspectes de l'àrea de matemàtiques; en concret, la resolució de problemes, el càlcul mental i la geometria.

L'equip directiu va elaborar un qüestionari i una pauta d'anàlisi que es van passar a tots els membres del claustre, amb l'objectiu d'analitzar en quina situació es trobava l'ensenyament i l'aprenentatge dels continguts esmentats (vegeu el quadre 1).

Després d'analitzar els resultats d'aquesta avaluació, es va comprovar que calia focalitzar l'atenció del professorat en la millora del procés d'ensenyament i aprenentatge de la geometria.

CEIP MITJA COSTA

Quadre 1. Exemple d'instrument d'avaluació interna

PAUTA PER ANALITZAR LA SITUACIÓ DE L'ENSENYAMENT I L'APRENTATGE DE CONTINGUTS				
	Molt %	Força %	Poc %	Gens %
Consideres que tens prou material per treballar correctament l'apartat de <i>càlcul mental</i> ?		67	33	
Consideres que tens prou material per treballar correctament l'apartat de <i>resolució de problemes</i> ?		67	33	
Consideres que tens prou material per treballar correctament l'apartat de <i>aritmètica i algorismes</i> ?		67	33	
Consideres que tens prou material per treballar correctament l'apartat de <i>raonament i lògica</i> ?		55	45	
Consideres que tens prou material per treballar correctament l'apartat de <i>geometria i mesura</i> ?		33	67	
Consideres que tens prou material per treballar correctament l'apartat de <i>estadística i representació gràfica</i> ?		67	33	
Ets partidari d'establir un mateix tipus de material a tot el centre per treballar cadascun dels aspectes de la matemàtica?		100		
Consideres que el claustre ha de donar prioritat a la selecció i adquisició de material didàctic destinat a treballar la matemàtica?	22	67	11	
Creus que fas un bon ús del material que hi ha a l'escola per treballar la matemàtica?		45	55	
La línia ombrejada indica que hi predomina insatisfacció entre el professorat.				

Gestió de la formació

Atès que un dels dissenys avaluatius tenia com a objectiu revisar les metodologies emprades en les activitats de geometria i que, com a conseqüència d'aquest procés, vam adquirir consciència que el nostre punt dèbil era la geometria, es va prendre la decisió de sol·licitar una activitat de formació en el propi centre que anés destinada al conjunt del professorat. El claustre es va plantejar la formació com una eina que ens ajudaria a dissenyar i a planificar aquells canvis que volíem incorporar a la pràctica docent.

Aquesta formació, que es va concretar en un assessorament a càrrec del professor Lluís Segarra, es va perllongar durant el curs escolar 2004-2005, amb sessions quinzenals i assistència de tot el claustre. Al llarg del curs següent, les mestres i els mestres van poder expressar a l'assessor els dubtes sorgits durant l'aplicació pràctica de l'experiència.

El procés de formació seguit es va ajustar a les fases següents:

1. El claustre va detectar les mancances en la pràctica educativa i va determinar les necessitats de formació.
2. Es va realitzar una primera entrevista entre l'equip directiu i el formador per establir els objectius i la planificació de la formació.

Després d'analitzar els resultats de l'avaluació interna, es va comprovar que calia focalitzar l'atenció del professorat en la millora del procés d'ensenyament i aprenentatge de la geometria

CEIP MITJA COSTA

3. Durant el propi procés de formació, es van valorar, en reunions de cicle, les possibles aplicacions immediates, a curt i a llarg termini, de les tècniques estudiades. Això ens va permetre establir un diàleg permanent amb el formador en les sessions posteriors.
4. Mentre va durar la formació, el claustre i els distints cicles van acordar les possibles modificacions metodològiques, com també els requeriments materials, personals i temporals per poder-les desenvolupar.

5. En acabar, es va realitzar una valoració per cicles i, posteriorment, amb el formador. Es van avaluar les sessions realitzades i els objectius que s'havien plantejat de bon començament. Així mateix, es va establir un programa d'aplicació i organització per al treball amb l'alumnat en el proper curs.
6. Al llarg del curs següent (2006-2007), es van dur a terme algunes sessions puntuals entre el formador i el claustre, per fer un seguiment de l'experiència.

Conseqüències del procés formatiu per al centre

Com a conseqüència d'aquest procés d'avaluació interna i de formació, es va decidir modificar els aspectes següents:

- *La distribució horària.* Es va considerar que l'ensenyament de la geometria havia de tenir un temps específic dintre de l'horari setmanal per treballar-la i que s'havien de planificar agrupacions específiques d'alumnes que facilitessin un treball més manipulatiu i vivencial. Com a conseqüència, es va especificar amb caràcter propi la sessió destinada a geometria dintre de l'horari de l'alumnat.
- *L'agrupament de l'alumnat.* A educació primària, es va decidir treballar en grup reduït i en un espai específic, el laboratori de geometria, i, a educació infantil, es va decidir treballar per racons, amb la presència de dues mestres a l'aula en aquest tram educatiu.
- *El currículum.* Es va limitar l'extensió del currículum per poder fer activitats més vivencials i que permetessin realitzar

un aprenentatge més significatiu. També es va prendre la decisió de confeccionar una llista de material complementari específic i distribuir-lo per cicles.

- *La metodologia.* Es va decidir donar prioritat a activitats en les quals dominava la manipulació i l'experimentació com a pas previ a la reflexió, la discussió i l'expressió dels resultats obtinguts.

Considerem que el procés descrit no ha de tenir un caràcter puntual, sinó que cal incorporar-lo en un cicle pluri-annual d'avaluació, formació, programació, aplicació i avaluació diferida

- *La percepció de la matèria per part de l'alumnat.* Es va procurar posar de manifest les relacions de proximitat entre el treball de la geometria a l'escola i el món que l'envolta.

I després de la formació, què?

Com es pot avaluar l'impacte d'aquests canvis? Donar resposta a aquest interrogant no va ser una tasca fàcil per a nosaltres, atès que els resultats en aquest tipus de projectes no solen tenir una traducció immediata, per la qual cosa descartem establir una prova objectiva per avaluar l'evolució de l'alumnat. Això no obstant, sí que ens va semblar oportú recollir totes les activitats (propostes, materials, fitxes de dades, fotografies i mostres de treball dels infants) per cicles, perquè quedés constància dels canvis produïts i perquè poguessin servir de material de consulta per als mestres i les mestres que s'incorporessin al projecte més endavant. El resultat d'aquest treball de recopilació ens va permetre fer una primera valoració per cicles que va quedar recollida a la memòria.

Valoració final

El claustre del CEIP Mitja Costa ha valorat en tot moment de manera molt positiva l'experiència realitzada, tant pel que respecta a l'enriquiment personal i professional, com a la millora de la pràctica docent i a l'evolució dels processos d'aprenentatge.

MONOGRÀFIC

Quina incidència té la formació en els centres?

FORMACIÓ CONTÍNUA DEL PROFESSORAT-FORMACIÓ PERMANENT / GENERAL

Considerem que el procés descrit no ha de tenir un caràcter puntual, sinó que cal incorporar-lo en un cicle pluria-
nual d'avaluació, formació, programació, aplicació i avaluació
diferida.

Finalment, cal destacar que l'experiència descrita va tenir
lloc des del curs 2003-2004 fins al 2005-2006. En aquell mo-
ment, la jornada escolar permetia que l'horari de tot l'equip
docent coincidís per realitzar una formació conjunta al centre.

En el moment actual, amb l'aplicació de l'anomenada *si-
sena hora*, la disparitat horària del professorat fa inviable que
es realitzi una experiència semblant, tret que apel·lem al vo-
luntarisme dels docents o a imposicions autoritàries de la di-
recció del centre, que desvirtuarien completament el valor de
l'experiència.

HEM PARLAT DE:

- Formació contínua i formació permanent del professorat.
- Planificació estratègica i operativa.
- Treball en equip del professorat.
- Didàctica de les matemàtiques.

Claustre del CEIP Mitja Costa
Montcada i Reixac (Barcelona)

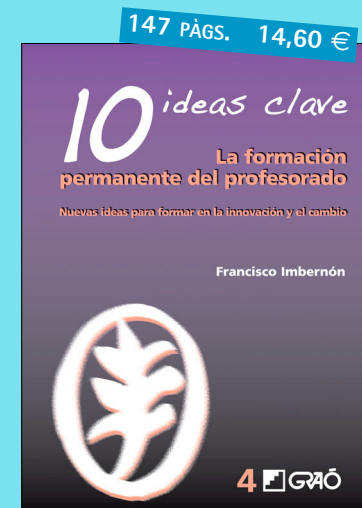
a8021764@xtec.cat

10 IDEAS CLAVE. LA FORMACIÓN PERMANENTE DEL PROFESORADO

Nuevas ideas para formar en la innovación y el cambio

FRANCISCO IMBERNÓN

Es un libro que presenta una estructura clara de gran ayuda para la reflexión sobre cada una de las ideas que se plantean y que aborda la necesidad de dar un giro en las políticas y en las prácticas de la formación permanente del profesorado, teniendo en cuenta los cambios producidos en los contextos sociales y educativos.

LLIBRE EN CASTELLÀ

C/ Hurtado, 29
08022 Barcelona

Fax: 933 524 337 Tel.: 934 080 464
www.grao.com graoeditorial@grao.com

Un procés d'integració de la formació en la dinàmica interna del centre

El nostre centre és una escola pública situada a Montcada i Reixac, un municipi de l'àrea metropolitana de Barcelona. Encara que ja té trenta anys d'història, se sent jove i segueix un procés continuat de formació i definició d'objectius per ajustar-se a les noves demandes educatives.

L'escola està situada al centre de la localitat i el nostre alumnat és tan divers com la vida que flueix a la població i a la gran ciutat propera: famílies de descendència local, néts de famílies ja instal·lades que hi van arribar amb la immigració dels anys seixanta des de diversos pobles de l'Estat espanyol i, actualment, famílies acabades d'arribar d'Hispanoamèrica, de l'Europa de l'Est i del Magrib. Referent a aquesta darrera aollida, encara que els alumnes matriculats provenen de diferents països d'origen, només disposem d'un 15% d'escolars considerats estrangers, la qual cosa representa estar per sota del percentatge que tenen uns altres centres situats a la mateixa zona d'influència del municipi.

Motivació de la demanda de formació

La nostra experiència arrenca dels plans d'avaluació interna que es van estendre a Catalunya a començament de la dècada del 2000. Les actuacions previstes en aquells plans ens vanaju-

La nostra experiència arrenca dels plans d'avaluació interna, que ens van ajudar a detectar les necessitats que tenia l'escola en diversos àmbits i ens van permetre cercar un espai de temps per reflexionar i prendre decisions de manera conjunta. Es va crear un ambient especialment procliu a aprofundir en la programació de l'àrea d'educació visual i plàstica

dar a detectar les necessitats que tenia l'escola en diversos àmbits i ens van permetre cercar un espai de temps per reflexionar i prendre decisions de manera conjunta.

Aquesta manera de fer va donar peu, tot i que lentament, a consolidar un projecte d'escola, ja que el PCC va adquirir forma i les àrees instrumentals van seguir un camí de renovació, tot incorporant pràctiques pedagògiques noves. De manera gradual, vam anar revisant les programacions i prenent decisions conjuntes sobre què era necessari modificar-ne i quines innovacions hi volíem incorporar.

En aquest context educatiu, es va crear un ambient especialment propici per estudiar a fons la programació de l'àrea d'educació visual i plàstica. Algunes mestres, amb una sensibilitat especial en aquest àmbit, van començar a fer aportacions concretes a la programació d'activitats d'aquesta àrea. Els suggeriments realitzats per programar tasques transversals, des de parvulari fins a primària, en situacions puntuals (muntatge d'una exposició durant la Setmana Cultural oberta a les famí-

lies, preparació de les festes de Carnaval, decoració de Nadal, etc.), i la valoració positiva dels resultats obtinguts, van crear un ambient favorable i van obrir vies per poder programar el contingut d'aquesta àrea de manera evolutiva.

Per realitzar la tasca de revisió de la programació de visual i plàstica, es va valorar la necessitat de tenir una bona formació sobre el tema. Considerem que

Érem conscients que es tractava de dissenyar una programació que no presentés salts ni llacunes, que no oblidés les diferents tècniques i que no plantejés activitats repetitives

no podíem dependre únicament de les campanyes ben predisposades i amb certa sensibilitat artística i que calia assolir un «aprenentatge col·lectiu», amb la finalitat d'aconseguir una programació pràctica i coherent des de P3 fins a sisè. Érem conscients que es tractava de dissenyar una programació que no presentés salts ni llacunes, que no oblidés les diferents tècniques i que no plantejés activitats repetitives. Volíem que ens ajudés a visualitzar el currículum adient per poder oferir als nostres alumnes un camí que els permetés ser més sensibles i creatius. La majoria de l'equip docent hi va estar d'acord i motivat davant del nou repte. A més, durant aquesta època, se celebraven reunions pedagògiques perquè l'Administració reconegués aquesta especialitat, tal com s'havia fet amb la música i l'educació física, a les quals assistia un membre de l'equip directiu.

La gestió de la formació i plans d'actuació

A final de curs, es va realitzar la demanda de formació a través del Centre de Recursos. L'equip docent que hi participaria va posar com a condició que aquesta no fos espaiada en el temps i que, si pogués ser, es concentrés en el mes de setembre en horari de tarda, aprofitant que es realitzava jornada intensiva matinal i que encara no ens trobàvem submergits en l'atabalament quotidià.

La nostra prioritat era més pràctica que no pas teòrica. Al començament, es tractava d'experimentar, captar i aprendre a

CEIP REIXAC

través de la pràctica i poder-ho compartir posteriorment amb el nostre alumnat. Els desitjos de les mestres, manifestats en una reunió de claustre, i les necessitats de compartir un projecte curricular en aquesta àrea, van ser comunicats a la formadora a través de l'equip directiu. Aviat es va posar de manifest que els objectius que preteníem aconseguir eren massa amplis per arribar-hi en tan poc temps. Per això, es va prendre la decisió de fer la formació al llarg de dos cursos escolars.

Un cop encetat l'any acadèmic, durant el mes de setembre, ens quedàvem a la tarda i esperàvem amb molta il·lusió l'arribada de la nostra assessora, qui ens feia descobrir de manera apassionada l'artista que cadascú porta dins seu. Despertava la nostra creativitat i imaginació fent-nos experimentar amb nous materials i instruments. A través de la formació, apreníem maneres noves de treballar el color, la forma, el volum..., per poder-les aplicar a l'aula i transmetre-les al nostre alumnat.

MONOGRÀFIC

Quina incidència té la formació en els centres?

FORMACIÓ CONTÍNUA DEL PROFESSORAT-FORMACIÓ PERMANENT / INFANTIL-PRIMÀRIA

L'avaluació de la primera part de la formació va ser molt satisfactòria. Al llarg del curs, es van fer palesos els beneficis obtinguts, la qual cosa va donar lloc a la creació d'un grup de treball format per tres persones que es reunia una vegada cada setmana. En el pla anual de centre, constataren els objectius que es pretenien assolir:

- Organitzar l'aula de plàstica per fer-la més funcional i dotar-la dels recursos materials necessaris.
- Adquirir un fons bibliogràfic específic sobre artistes i tècniques.
- Supervisar el servei de préstec d'aquest fons.
- Classificar per nivells les produccions realitzades.
- Revisar si el document formal de la programació s'ajustava al que es feia a l'aula.

Mitjançant la coordinació pedagògica i les reunions de cicle, s'establien els canals de comunicació que eren necessaris. A final de curs, es van valorar positivament les actuacions realitzades. A les propostes de millora que calia tenir en compte per al proper curs escolar, es va plantejar la necessitat de concloure una programació coherent de l'àrea de visual i plàstica, realitzada a partir de les orientacions sorgides d'aquest grup de treball.

Durant el curs escolar següent, un cop finalitzada la segona part de la formació, el grup de treball es va ampliar a una persona representant de cada cicle. Aquest col·lectiu es va convertir en «comissió pedagògica permanent» per continuar la tasca començada, vetllar per la seva implantació i facilitar-ne la revisió. D'aquesta manera, es milloraven les vies de co-

MONOGRÀFIC

Quina incidència té la formació en els centres?

FORMACIÓ CONTÍNUA DEL PROFESSORAT-FORMACIÓ PERMANENT / INFANTIL-PRIMÀRIA

CEIP REIXAC

municació per prendre decisions i poder dur a terme els objectius marcats en el PAC per a aquell curs. Aleshores es tractava de formalitzar la pràctica en documents que servissin de referència per als nous docents incorporats al centre i per als que havien d'impartir la matèria sense haver realitzat la formació. L'assessora ens va donar pautes per seguir. El camí estava començat i els membres de la comissió, amb el suport de l'equip directiu, havien de continuar amb el compromís adquirit.

Per aconseguir aquests objectius, es van dur a terme les actuacions següents:

- Preparar un dossier per a cada docent encarregat de programar l'assignatura.
- Elaborar una taula per recollir les dades sobre les tècniques utilitzades en cada nivell.

- Posteriorment, confeccionar un document per formular les bases de la programació a partir de les dades recollides.
- Crear una base de dades on constessin, per temes o per tècniques, els models d'activitats realitzades.

Avaluar la formació

De bon començament, hi va haver un objectiu comú per millorar la pràctica i aconseguir una programació coherent amb el projecte d'escola, ja que no teníem llibres ni seguíem el treball marcat per cap editorial. L'intercanvi amb la formadora va fer aflorar el desig d'anar més enllà del que s'havia proposat. El desig de realitzar una bona programació ens va portar a trobar el gust per poder transmetre una altra manera de veure el color, les formes, la combinació de materials, les diferents textures i tècniques..., i aconseguir gaudir-ne. Amb la formadora, vam poder intercanviar la seva oferta amb la nostra demanda, seguir un curs gairebé «a la carta» i, de manera propera, comentar *in situ* les necessitats concretes del nostre centre. A l'objectiu inicial, més institucional, s'hi afegien les inquietuds i els interessos de les mestres interessades per tot el que comportava traspasar als nostres nens i nenes tot el que s'havia après.

La formadora sempre es va mostrar disposada a comentar els resultats amb nosaltres. Al final de la formació, se'n va fer la valoració escrita; possiblement amb el temps tindrem un nou contacte per reconduir les adaptacions i els canvis que siguin necessaris. Caldrà un marge de temps per treballar en equip, per consolidar el que s'ha après i per conduir els joves docents perquè no se sentin perduts: «Ara què faig?». Serà en aquest mo-

MONOGRÀFIC

Quina incidència té la formació en els centres?

FORMACIÓ CONTÍNUA DEL PROFESSORAT-FORMACIÓ PERMANENT / INFANTIL-PRIMÀRIA

CEIP REIXAC

ment quan el procés seguit adquirirà una dimensió més gran, en fer-se palès el que ha suposat la innovació, fruit de la formació, i les noves inquietuds que ha generat en el nostre col·lectiu.

Què ha suposat per a l'escola?

Després de la formació, el fet d'abordar la tasca de programar una àrea d'expressió de manera col·lectiva ha comportat poder parlar sobre el tema amb més propietat

Després de la formació, el fet d'abordar la tasca de programar una àrea d'expressió de manera col·lectiva ha comportat poder parlar sobre el tema amb més propietat. En el moment que vam fer l'assessorament, disposàvem d'espais de temps i de convivència del conjunt del professo-

rat que ara (amb la implantació de la sisena hora) són més difícils de trobar, però que, en l'organització i el funcionament del nostre centre, no estem disposats a perdre. En definitiva, la formació ens ha servit per:

- Aprofitar el volum d'informació i de formació rebudes referent a propostes didàctiques i convertir-les en activitats concretes per a l'alumnat.
- Consolidar pràctiques motivadores, mitjançant el treball de les quals els infants se senten petits artistes.
- Afavorir el procés creatiu de mestres i alumnat.
- Encetar el camí per fer realitat el projecte curricular d'educació visual i plàstica.
- Marcar criteris comuns en l'avaluació formativa.
- Augmentar la qualitat en l'oferta d'activitats d'educació artística.
- Valorar la importància del treball en equip de manera continuada.

HEM PARLAT DE:

- Formació contínua del professorat-formació permanent.
- Planificació estratègica i operativa.
- Treball en equip del professorat.
- Didàctica per a l'expressió visual i plàstica.

Equip directiu del CEIP Reixac
Montcada i Reixac (Barcelona)

a8035283@xtec.cat

Un assessorament amb repercussió immediata a les aules

La possibilitat de fer extensiva la nostra experiència a unes altres comunitats educatives ens ha dut a escriure aquest article, per tal d'explicar les millores que ha representat la formació que ens ha ajudat a aconseguir més coherència en el projecte de centre.

De quin context parlem? L'escola

Aquesta formació va ser fruit d'una necessitat col·lectiva dels mestres del centre després d'haver fet la valoració de la incidència de seminaris anteriors, que, sense intenció de desmerèixer-ne la importància, van passar a formar part de l'arxiu de l'escola o, en el pitjor dels casos, es van quedar a la llibreta dels qui els vam seguir, i, d'allà, van passar a l'oblit o a alguna aplicació puntual en alguna activitat concreta. És per això que la proposta d'avaluació diferida que sorgeix del Centre de Recursos amb la col·laboració de l'ICE entronca amb les nostres expectatives.

Després d'escoltar la proposta per part de la comissió, al mes de setembre de 2006, vam decidir participar en aquest projecte des de la convicció que ens ajudaria a donar

Érem conscients que moltes de les activitats formatives realitzades no havien tingut gaire ressò, i aquesta proposta ens permetia engagar un procés que involucrés una gran part del professorat

més funcionalitat a la formació. Érem conscients que moltes de les activitats formatives realitzades no havien tingut gaire ressò, i aquesta proposta ens permetia engagar un procés que involucrés una gran part del professorat.

Quin ha estat el procés?

El perquè de la demanda

El motiu que ens va portar a formular la demanda de formació va ser l'interès que sempre hem mostrat per tot el que està relacionat amb l'educació artística. Des de fa molt de temps, la nostra escola ha dedicat un espai important a la plàstica vista des de perspectives diferents: tant a nivell de treball sistemàtic dins les aules, com més general, en la decoració d'espais a partir de les festes tradicionals, dels contes populars, dels diferents moviments artístics, de l'obra d'autors concrets, com ara Gaudí, Miró, Picasso..., i també com a eina per fer conèixer i plasmar la importància d'autors literaris, com ara Cervantes i Jules Verne.

La nostra escola està distribuïda físicament en tres edificis: el parvulari (P3 i P4), un edifici annex de dos pisos (P5 i cicle inicial) i un edifici central on es troba la resta de cursos i serveis. Aquesta distribució de l'espai permet que el centre doni molta rellevància a les produccions artístiques a l'hora d'aglutinar els treballs de plàstica que componen després la decoració de tot el centre. Som conscients que els resultats que aconseguim són molt satisfactoris, ja que totes les propostes i el desenvolupament de les activitats es projecten a partir d'un tema central decidit entre tots els membres del claustre i que aquesta característica constitueix un punt fort de l'escola.

Els temes de centre que s'exposen en aquest edifici central es proposen en els tallers de plàstica que es fan una tarda a la setmana i també formen part de la programació anual de

l'àrea d'educació visual i plàstica de la nostra escola. Això no obstant, l'equip docent té consciència de la necessitat de reforçar la seva formació en aquest àmbit per poder donar una resposta més satisfactòria a les necessitats del centre. Per aquesta raó, vàrem fer una reflexió a nivell col·lectiu i vam coincidir a considerar que fóra interessant sol·licitar un assessorament amb l'expectativa de poder aglutinar, dins d'una línia de treball d'escola, totes aquestes intervencions que anàvem desenvolupant de forma més individual, per nivells o per cicles.

Volíem que fos un assessorament útil, que ens permetés poder posar en pràctica, experimentar i treballar de forma immediata les diferents propostes i, a la vegada, fer un recull (memòria) que facilités el procés d'integrar totes les tècniques i els aprenentatges nous en la programació de la plàstica a l'escola

Què volíem aconseguir?

Volíem que fos un assessorament útil, que ens permetés poder posar en pràctica, experimentar i treballar de forma immediata les diferents propostes i, a la vegada, fer un recull (memòria) que facilités el procés d'integrar totes les tècniques i els aprenentatges nous en la programació de la plàstica a l'escola.

Així, partint de la pròpia experiència, vam centrar el curs en dos objectius bàsics:

- Aprendre tècniques noves per aplicar-les al treball del currículum de plàstica: tallers, decoració d'espais seguint les pautes d'actuació que, com sempre, són decidides a nivell de claustre, referents a les temàtiques escollides, etc.
- Descobrir materials nous i la seva aplicació segons el nivell de dificultat, etc.

Com ens organitzem per facilitar-ne la implantació?

Durant tota la formació, des de fa dos cursos, s'ha anat realitzant un recull, tant a nivell escrit com visual (fotografies), de tot el que s'ha anat fent: propostes de treball sorgides de

MONOGRÀFIC

Quina incidència té la formació en els centres?

FORMACIÓ CONTÍNUA DEL PROFESSORAT-FORMACIÓ PERMANENT / INFANTIL-PRIMÀRIA

CEIP ENRIC TATCHE

l'activitat de formació, treballs realitzats pels mestres a l'assessorament, la seva aplicació a l'aula, tallers fets per l'alumnat, decoració general dels espais de l'escola, ampliació de coneixements referents a l'obra dels diferents autors tractats, d'exposicions organitzades en altres centres,

Dins de l'organització del nostre centre, hi ha una comissió de plàstica que s'encarrega d'estar al dia sobre diferents moviments artístics, propostes de treball per al curs, etc. que traspasa a la resta del claustre

bibliografia emprada i d'ampliació, adreces pràctiques on es poden trobar els materials o els instruments...

Tota aquesta informació s'ha condensat en un CD que s'ha visualitzat en una reunió de coordinadors juntament amb l'equip directiu del centre, la responsable

del CRP i la representant de l'ICE. Aquest CD ha estat una eina de referència, forma part de la documentació de consulta i constitueix una font d'informació per engegar qualsevol proposta de treball lligada amb la plàstica que es pugui fer més endavant. Tota aquesta informació és a disposició del col·lectiu de mestres de l'escola i consisteix en una eina útil a l'hora de dur a terme qualsevol de les activitats realitzades durant l'assessorament.

La vivència de l'educació visual i plàstica a l'escola i a les aules

Dins de l'organització del nostre centre, hi ha una comissió de plàstica que s'encarrega d'estar al dia sobre diferents moviments artístics, propostes de treball per al curs, etc. que traspasa a la resta del claustre. Tot això es recull i s'aplega en un arxiu central que hi ha a l'abast de tots els mestres del nostre col·lectiu.

Aquest assessorament ha tingut molt de ressò entre els membres del nostre claustre. Tant ha estat així, que ens ha dut a plantejar un projecte d'innovació pedagògica entorn d'aquest treball realitzat al seminari i traspasat a les aules.

Com en podem mantenir la perdurabilitat?

La nostra expectativa se centra a poder aglutinar, sistematitzar i actualitzar tot el que hem après, que, juntament

MONOGRÀFIC

Quina incidència té la formació en els centres?

FORMACIÓ CONTÍNUA DEL PROFESSORAT-FORMACIÓ PERMANENT / INFANTIL-PRIMÀRIA

CEIP ENRIC TATCHÉ

amb l'interès i la participació dels mestres i alumnes, ens veiem capaços d'aplicar amb energia el curs vinent, involucrant-hi tot el col·lectiu del nostre centre. Aquesta inquietud segueix viva en la nostra escola i manté l'interès per les produccions plàstiques. Hem après a considerar l'esforç; a tenir recursos per apreciar els detalls, les tècniques, la bellesa; a fer la nostra pròpia obra; a saber-la valorar. Ens ha servit per conèixer uns altres autors; per gaudir de les seves creacions; per mirar-les i aprendre'n; per estimular el nostre alumnat a compondre les seves pròpies obres, a tenir un sentit crític i, a la vegada, el sentit de la satisfacció personal que suposa exposar un treball...

Resumint, el que ens ha facilitat aquesta activitat de formació i el procés d'implantació seguit ha estat el fil conductor per unificar i aglutinar tot el que es feia de forma individual, la qual cosa ha reforçat la línia d'escola amb totes les millores adquirides i ens ha fet conscients que aquesta característica del centre constitueix un element distintiu que reforça el nostre sentit de pertinença.

CEIP ENRIC TATCHÉ

HEM PARLAT DE:

- Formació contínua del professorat-formació permanent.
- Planificació estratègica i operativa.
- Treball en equip del professorat.
- Didàctica de l'expressió visual i plàstica.

Claustre del CEIP Enric Tatché
Ripollet (Barcelona)

a8033948@xtec.cat

Xavier Portal
Javi Carrasco
M. Gràcia Espín

Els efectes de la formació depenen de nosaltres

La implantació d'un servei de mediació al centre

Perquè un projecte avanci, calen tres coses: la primera, tenir una bona idea; la segona, creure-se-la, i la tercera, que hi hagi algú disposat a convèncer i animar unes altres persones perquè la duguin a terme malgrat les dificultats.

Aquesta és, de manera resumida, l'experiència que hem viscut al nostre centre, el col·legi Sagrada Família, de Santa Perpètua de Mogoda (Barcelona), amb la posada en marxa del servei de mediació a primària i secundària.

Els primers anys de la nova ESO que ens va portar la LOGSE van ser un autèntic maldecap. La nostra escola està situada a Santa Perpètua de Mogoda, un poble amb indicadors socioeconòmics mitjans alts que no es corresponen en absolut amb els socioculturals. Així doncs, tenim una població escolar en què la resolució dels conflictes ha estat un cavall de batalla d'ençà del començament de l'ensenyament secundari.

Des de l'equip directiu i des del claustre de professorat, vam anar pro-

Al començament, la nostra motivació principal va ser disposar d'una eina útil per gestionar i solucionar els conflictes de convivència que sorgien diàriament al centre

vant fórmules per millorar la convivència sense tenir gaire clar cap a on avançàvem. Aquest període d'assaig i error ens va proporcionar, durant els darrers anys i via acció tutorial, un nou camí, el del diàleg entre alumnes, però era ben clar que els problemes sempre acabaven en el tutor i que no tothom disposava dels mateixos recursos.

Procés de la formació

Detecció de necessitats i formulació de la demanda

Al començament, la nostra motivació principal va ser disposar d'una eina útil per gestionar i solucionar els conflictes de convivència que sorgien diàriament al centre. Moltes vegades, el professorat no sabia com els havia d'enfocar, ni quan els havia d'atendre. Tampoc no tenia clar on els havia de resoldre ni per què sempre els tocava als tutors i a les tutores implicar-se en la qüestió.

En aquest context, des de l'equip directiu del centre, es va valorar la necessitat de rebre un assessorament al qual assistís tot el professorat de secundària i el del cycle superior de primària, amb la idea de motivar i incentivar la creació d'un servei de mediació. Per a algunes persones, la mediació era una vaga idea del que és; per a unes altres, podia ser un recurs pedagògic, i, per a la gran majoria, era «un altre» invent del Departament d'Educació de la Generalitat. Clarament, el primer objectiu era que tot el professorat tingués la mateixa idea sobre la mediació, i per això se'n va sol·licitar l'assessorament.

S.A.F.A. SANTA PERPÈTUA

Gestió del procés formatiu: un primer intent frustrat

El camí que hem recorregut ha tingut diverses fases. Es va començar durant el curs 2005-2006, quan l'equip de professorat de secundària i el del cycle superior de primària vam assistir al curs de formació permanent, organitzat pel Pla de Formació de Zona, sobre mediació i resolució de conflictes a l'aula, que es va realitzar al propi centre. Malgrat que l'avaluació final va ser poc satisfactòria, i més que animar el claustre el va desmotivar, ens va quedar la idea que la mediació podia ser una bona eina que podiem utilitzar amb el nostre alumnat.

Es reconduïx el procés

La comissió del Pla de Formació de Zona, valorant que un grup de docents encara creïem en el projecte, ens va plantejar un nou curs de formació sobre mediació, aquesta vegada amb alumnes. La idea ens va agradar i, a final de curs, van decidir preparar el terreny perquè els nois i les noies sentissin la neces-

La comissió del Pla de Formació de Zona ens va plantejar un nou curs de formació sobre mediació, aquesta vegada integrant-hi alumnes. A partir d'aquí, vam decidir muntar uns tallers, dintre de la Setmana Cultural, per explicar què era i en què consistia la mediació. Amb el suport de l'equip directiu, vam decidir presentar-nos al projecte d'innovació educativa

sitat d'abordar els conflictes d'una manera més positiva i, sobretot, fer viure la necessitat de la mediació. Per això, vam decidir muntar uns tallers, dintre de la Setmana Cultural, per explicar què era i en què consistia la mediació. En vam organitzar dues sessions, la primera, amb alumnes d'ESO, a través de frag-

SAFA. SANTA PERPÈTUA

ments de pel·lícules, dinàmiques i jocs, i la segona, amb nois i noies de cinquè i sisè de primària. L'acceptació i la motivació per part dels estudiants va ser tan gran, que ens va animar, aleshores ja sense cap mena de dubte, a acceptar la proposta.

Va ser en aquell moment quan, amb el suport de l'equip directiu, vam decidir presentar-nos al projecte d'innovació educativa sobre mediació que ofería la Generalitat. Ens van aprovar la nostra proposta i vam començar a treballar.

En fem possible la implantació

A començament del curs 2006-2007, es va materialitzar la formació sobre mediació que s'havia planificat al llarg del curs anterior, adreçada als nostres nois i noies i al professorat interessat en el tema. L'entusiasme mostrat pel nostre alumnat va

Es va constituir una comissió de mediació, integrada per professores i professors de tots els cicles educatius per dirigir i revisar la posada en marxa del projecte i per compartir experiències, ànims i idees

ser el que ens va animar a continuar endavant, ja que, sovint, les professores i els professors ens perdem en el laberint del currículum i de les feines diàries. També es va constituir una comissió de mediació, integrada per professores i professors de tots els cicles educatius (infantil, primària i secundària), per dirigir i revisar la posada en marxa del projecte i per compartir experiències, ànims i idees.

En aquest procés, hem après a veure el conflicte com quelcom positiu i com una oportunitat per aprendre'n. No pretenem evitar-lo, ni tampoc destruir-lo. Pretenem ajudar a gestionar les diferents emocions i sentiments que aquest desperta i a posar-hi paraules per descriure aquestes emocions. I tot això arbitrat entre persones iguals.

S'ha començat un camí

Amb aquest article, el que pretenem reflectir és que la mediació escolar al nostre centre és un procés que ja hem començat. Hem encetat un camí i ens consta que el trajecte no està marcat, però som conscients que n'anem aprenent a mesura que anem avançant. Hi ha molta feina per fer, però és un repte que tenim la voluntat d'assumir.

La colla d'alumnes que vol formar part de l'equip de mediació ha augmentat durant el curs escolar 2006-2007. Des de les tutories, se'ls ha plantejat la possibilitat d'incorporar-se com a grup de mediació a la reserva, amb els integrants de la qual està previst fer activitats de formació i conscienciació realitza-

SAFA. SANTA PERPÈTUA

des per exalumnes que el curs passat feien de mediadores i que encara se senten lligades al centre i a aquesta filosofia. Continuem també amb l'assessorament i la supervisió que ens ofereix el CRP a través de la formació de zona, ja que aquest any s'hi ha incorporat professorat nou i necessitem la visió externa i distant d'una persona experta que ens ajudi i que ens motivi.

Com podem saber que s'ha consolidat?

Com a indicadors d'èxit, valorem positivament la reducció d'informes disciplinaris, la gairebé desaparició de queixes dels pares i les mares a causa d'agressions, insults o assetjament de qualsevol mena i, per descomptat, la satisfacció del professorat per la millora evident del clima de convivència. Però no hi

ha cap indicador que ens satisfaci més que la relació que l'alumnat ha establert ara amb el centre, positiva, afectiva i de confiança. La millor demostració de l'èxit és que el nombre d'alumnes que cada any vol realitzar mediació augmenta.

A tall de conclusió

Del millor mètode per afrontar els problemes se'n diu *diàleg*. El diàleg obliga a posar paraules als sentiments, a dir-se les coses cara a cara i a acceptar dels altres que ens diguin el que els molesta. No podem oblidar que, darrere de qualsevol problema, s'hi amaga una emoció i un sentiment. Aquest ha estat el nostre aprenentatge principal. El procés seguit ens ha fet adquirir consciència de la importància de la nostra implicació per garantir que el que s'havia treballat a l'activitat de formació es pogués materialitzar en la realitat.

HEM PARLAT DE:

- Formació contínua del professorat-formació permanent.
- Planificació estratègica i operativa.
- Treball en equip del professorat.
- Educació per a la convivència.

Xavier Portal, Javi Carrasco, M. Gràcia Espín
Col·legi Sagrada Família de Santa Perpètua de Mogoda
(Barcelona)

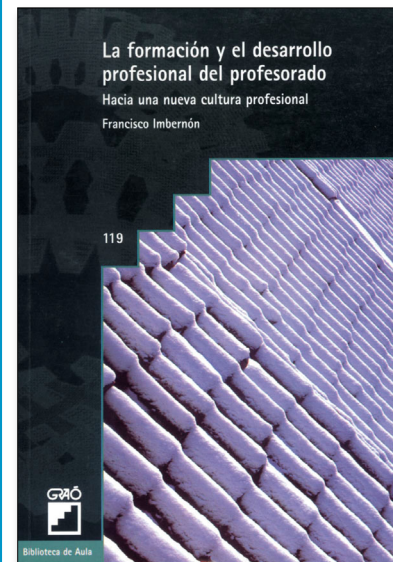
carrascomonino@yahoo.es

LA FORMACIÓN Y EL DESARROLLO PROFESIONAL DEL PROFESORADO

FRANCISCO IMBERNÓN

1a edició 9a reimpressió

Unir la formació al desenvolupament de la professió no és un fenomen recent. Es tracta de veure la formació com un aprenentatge constant, atansant-la al desenvolupament d'activitats professionals i a la pràctica professional.

163 PÀGS. 17,50 €

LLIBRE EN CASTELLÀ

GRAO
C/ Hurtado, 29
08022 Barcelona

Fax: 933 524 337 Tel.: 934 080 464
www.grao.com graoeditorial@grao.com

Conclusions

Un cop descrit el procés seguit pels diferents centres, intentarem posar en relleu algunes idees clau que ens poden ajudar a albirar els factors que incideixen en la capacitat dels centres per integrar o no l'avaluació de la formació com a part del seu projecte estratègic.

La formació concebuda com a instrument per consolidar el projecte de centre

En tots els centres, s'hi observa la voluntat de construir un projecte pedagògic compartit. Cadascun tenia, en començar l'experiència, una trajectòria ben definida de formacions diferents que dibuixaven un camí coherent. Tots ens descriuen la seva demanda de formació com el fruit d'un procés d'anàlisi de les seves fortaleses o de les seves debilitats.

El paper clau del lideratge docent

En el cas que ens ocupa, la presència de persones responsables, gairebé sempre integrants de l'equip directiu, ha estat clau per assegurar la transferència de la formació a les aules i l'extensió al professorat acabat d'arribar al centre.

La importància d'un claustre cohesionat

Una altra característica important és la cohesió del claustre. Per a nosaltres, una institució educativa està cohesionada quan és capaç d'arribar a acords que permetin

integrar les distintes experiències del professorat fent que les seves estructures de coordinació funcionin, sense que això representi acceptar que cada instància imposi la seva pròpia visió parcial. En aquest sentit, destaquem que tots els centres disposen d'un grau de cohesió que ha fet possible que el tot sigui quelcom més que la suma de les parts.

El paper clau exercit per formadors i formadores

En aquest procés, també hi han tingut un paper clau els formadors i les formadores implicats. Han entès que tot procés formatiu, perquè doni fruits, requereix continuïtat en el temps i, un cop finalitzat, han mostrat disponibilitat per estar a disposició dels equips docents. Aquesta sí que ens sembla una novetat que s'hauria d'incloure en les propostes de formació futures i que hauria de considerar-se un recurs per generalitzar, un cop s'implantin i es consolidin els projectes de formació al centre.

El valor de l'acompanyament extern

També ens sembla digna d'esment la funció exercida per la comissió, ja que ha acompanyat els diferents processos i s'ha mantingut en un segon pla per voluntat pròpia. Des del primer moment, ha quedat clar que el protagonisme havia de ser exercit pels centres. La comissió s'ha limitat a donar suport i a anar proposant els calendaris,

En el procés formatiu, hi han tingut un paper clau els formadors i les formadores. Han entès que, perquè doni fruits, requereix continuïtat en el temps i, un cop finalitzat, han mostrat disponibilitat davant dels equips docents. Ens sembla una novetat que s'hauria d'incloure en les propostes de formació futures

La comissió s'ha limitat a donar suport i a anar proposant els calendaris, però sempre han estat els centres els qui han marcat la pauta i els qui han establert el que volien fer i com ho volien fer

però sempre han estat els centres els qui han marcat la pauta i els qui han establert el que volien fer i com ho volien fer.

Les limitacions del procés

No podem concloure aquest escrit sense esmentar-hi els aspectes que hi han quedat poc desenvolupats. Partim de la idea que l'avaluació de la formació requereix tres etapes:

1. La de valorar la *satisfacció* de les persones assistents. Aquesta avaluació se sol centrar en la persona formadora i en els participants, en preguntar-se si la formació rebuda s'ajusta a les expectatives creades i si s'han aconseguit els objectius d'aprenentatge esperats.
2. La de valorar la *transferència* de formació al centre. Se centra en les persones que han rebut la formació, però especialment en el seu paper dintre del centre, en fer èmfasi en la capacitat del professorat i del propi centre com a institució per incorporar a la seva pràctica docent els aprenentatges adquirits en la formació.
3. La de valorar l'*impacte* de la formació en l'alumnat i en el propi centre. Aquesta avaluació se sol centrar a comprovar si la formació ha contribuït a millorar els aprenentatges d'alumnes i si ha promogut canvis en la pròpia estructura organitzativa del centre. Se sol realitzar passat un mínim de sis mesos després d'haver conclòs la formació.

CEIP ENRIC TÀTCHÉ

Som conscients que el procés descrit s'ha limitat a exposar la fase de transferència i que queda pendent per a un altre estudi passar a la fase d'impacte.

HEM PARLAT DE:

- Formació contínua del professorat i formació permanent.
- Desenvolupament professional.

Carmina Bosch, Maria Masip
ICE. Universitat Autònoma de Barcelona
Maria Vide
CRP del Vallès Occidental VI

cbosch1@xtec.cat

maria.masip@uab.cat

mvida@xtec.cat